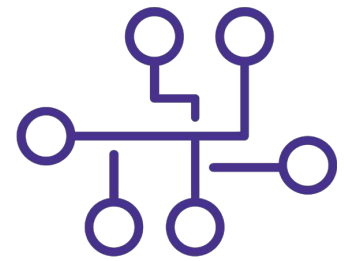

Digitale kompetencer og digital læring

National handlingsplan for de videregående uddannelser

April 2019

Udgivet af Uddannelses- og Forskningsministeriet
Børsgade 4
Postboks 2135
1015 København K
Tel.: 3392 9700
ufm@ufm.dk
www.ufm.dk

Foto Forside: Shutterstock
Side 9: Flemming Leitorp
Side 12 og 15: SOLK Photography
v. Søren Kristensen

Publikationen kan hentes på ufm.dk/publikationer

ISBN (elektronisk publikation): 978-87-92572-55-4

Digitale kompetencer og digital læring

National handlingsplan for de videregående uddannelser

April 2019

Indhold

En fælles digital retning	5
Fælles udfordringer på tværs af uddannelser	6
Handlingsplanens initiativer	6
1. Underviserne skal løftes, så de kan løfte de studerende	8
2. Erfaringer og viden om, hvad der virker, skal bredes ud	11
3. Barrierer og regler, der ikke er tilpasset en digital virkelighed, skal fjernes	14

En fælles digital retning

De videregående uddannelser spiller en afgørende rolle i at klæde os alle på til fremtidens arbejdsmarked og et samfund med nye digitale muligheder og udfordringer. En fremtid hvor alle studerende kan forstå og forholde sig til digitale teknologier.

I diskussioner om fremtidens kompetencer fylder behovet for flere it-specialister ofte meget. Tekniske og digitale kompetencer er vigtige, og derfor har regeringen blandt andet etableret en Teknologipagt for at få flere til at vælge en teknisk eller naturvidenskabelig uddannelse. Men det at forstå, bruge og forholde sig til digitale teknologier er ikke længere kun en opgave for it-specialister. Ikke alle skal kunne kode, men alle skal kunne afkode og forstå digitale teknologier og forholde sig kritisk til dem og de nye perspektiver og etiske overvejelser, teknologierne bringer med sig i det enkelte fag, hvad enten det fag er sygepleje, jura eller design.

Digitale kompetencer var et centralt tema i både regeringens Strategi for Danmarks digitale vækst fra 2018 og i de drøftelser, der har været i Disruptionrådet. Det er også baggrunden for, at regeringen som opfølgning på Disruptionrådets arbejde vil afsætte i alt 81 mio. kr. over de næste fire år til blandt andet at styrke de digitale kompetencer blandt underviserne på de videregående uddannelser. Det skal ruste dem bedre til at inspirere de studerende til at forstå og udnytte nye digitale muligheder på arbejdsmarkedet nu og i fremtiden.

Det er ambitionen, at:

- Alle studerende skal blive fortrolige med digitale teknologiers betydning for deres eget fagområde, så de er i stand til at forstå og løse udfordringer med og i et digitalt perspektiv.
- Undervisere på de videregående uddannelser skal blive endnu bedre til at bruge digitale teknologier på en måde, der øger undervisningskvaliteten, de studerendes læringsudbytte og uddannelsernes fleksibilitet og tilgængelighed.

Fælles udfordringer på tværs af uddannelser

I august 2018 udsendte uddannelses- og forskningsministeren et Call for action for at blive klogere på, hvordan digital læring og digitale kompetencer på de videregående uddannelser kan understøttes og hvilke barrierer, der står i vejen for at høste den digitale udviklings potentialer.

Gennem de mere end 80 svar der kom og gennem en række dialogmøder, workshops og besøg på uddannelsesinstitutioner, har undervisere, ledelsesrepræsentanter og faglige eksperter sat ord på de temaer og udfordringer, der er centrale for en digital omstilling på de videregående uddannelser.

Fra de mange input uddannelsessektoren har bidraget med, går tre udfordringer igen:

- 1. Mange undervisere mangler digitale kompetencer.**
- 2. Der mangler systematisk samarbejde og viden om, hvad der virker.**
- 3. Regler og rammer står i vejen for det digitale potentiale.**

Handlingsplanens initiativer

Den digitale fremtid for de videregående uddannelser skal løftes med et kontinuerligt fokus og prioritering af området, så institutionerne bliver ved at udvikle deres undervisere, udveksle erfaringer og lære af hinanden. Vi skal fra centralt hold hjælpe udviklingen på vej. Handlingsplanen tager afsæt i de tre centrale udfordringer, der er identificeret og er et skridt på vejen mod at ruste de studerende og de videregående uddannelsesinstitutioner til en digital fremtid.

Handlingsplanen kan ikke stå alene. Der ligger et stort ansvar hos uddannelsesinstitutionerne, som skal sørge for, at der skabes en stærk ledelsesmæssig opbakning og en organisatorisk vilje til at arbejde systematisk og konstruktivt med digitale kompetencer og digitale læringsteknologier. Udviklingen på det digitale område er mange steder drevet af ildsjæle, som går foran. En dybere forankring og et stærkere fokus på digitale kompetencer og digital læring kræver ledelsesmæssig opbakning og forståelse for området på den enkelte institution. Ledelsen skal påtage sig ansvaret for at formulere mål og visioner for institutionens digitale fremtid, frigive ressourcer til arbejdet og understøtte samarbejder på tværs af for eksempel personalegrupper og uddannelser. Ledelsen skal også gå foran, når det handler om at styrke dialogen mellem uddannelsesinstitutioner og virksomheder, der arbejder med digitale læringsteknologier.

En anden central forudsætning for stærke digitale kompetencer hos de studerende er, at de i folkeskolen og på ungdomsuddannelserne har udviklet en grundlæggende digital forståelse og interesse. På de videregående uddannelser er indtrykket, at for mange studerende mangler grundlæggende digitale kompetencer og forståelse for digitale teknologier, selvom de er habile brugere af computere, iPads og telefoner. Uddannelses- og Forskningsministeriet vil derfor fortsætte en tæt dialog med Undervisningsministeriet for at understøtte en koordineret digital indsats, blandt andet med udgangspunkt i de aktiviteter Undervisningsministeriet har igangsat på området. En dialog og et samarbejde som ønskes styrket og prioriteret på tværs af hele uddannelsessektoren.

Initiativer

Underviserne skal løftes, så de kan løfte de studerende

- 45 mio. kr. afsættes i 2019 til flerårige kompetenceudviklingsforløb målrettet undervisere på de videregående uddannelser.
- Dialog med uddannelsesinstitutionerne om at gøre digitale kompetencer til en fast del af adjunktforløb.

Erfaringer og viden om, hvad der virker, skal bredes ud

- 31 mio. kr. afsættes i 2019-22 til etablering og drift af et nationalt videns- og ressourcecenter.
- 5 mio. kr. afsættes i 2019 til aktiviteter, der skal understøtte samarbejde og videndeling på tværs af uddannelsesinstitutioner, for eksempel workshops, konferencer, afprøvning af nye videndelingsformater som podcastserier mv.
- Etablering og understøttelse af netværk inden for digitale læringsteknologier og digitale kompetencer, hvor uddannelsesinstitutioner og andre aktører, f.eks. teknologivirksomheder, kan mødes og udvikle samarbejder, udveksle erfaringer mv.

Barrierer og regler, der ikke er tilpasset en digital virkelighed, skal fjernes

- Vejledningen for timetalsopgørelsen justeres løbende for ikke at udelukke digitale undervisnings- og vejledningsformer.
- Eksamensbekendtgørelsen revideres, så muligheden for digitale eksamener indtænkes.
- Øvrige regler og rammer, der står i vejen for at afprøve og bruge digitale muligheder, for eksempel ophavsrettigheder til digitalt undervisningsmateriale, undersøges.

1. Underviserne skal løftes, så de kan løfte de studerende

De studerende skal udvikle stærke digitale kompetencer og stifte bekendtskab med nye digitale læringsteknologier på deres uddannelse. Derfor skal de mødes af dygtige undervisere, som kan se deres eget fag i et digitalt perspektiv, og som forstår at inddrage digitale læringsteknologier på en måde, der giver værdi i undervisningen.

Mange uddannelsesinstitutioner oplever, at en stor gruppe undervisere mangler digitale kompetencer. De mangler blik for, hvad den digitale udvikling betyder for deres eget fagfelt, og hvordan de kan afspejle det i deres undervisning. For mange er det også teknisk udfordrende at udvikle digitalt undervisningsmateriale og tilrettelægge undervisning med digitale elementer.

Underviserne oplever, at deres tid ikke rækker til at følge med i den digitale udvikling inden for deres fagområde og til at udvikle deres undervisning, så digitale perspektiver integreres på en måde, der både styrker faget i sig selv og den relevante digitale forståelse. Mange savner også mere viden om hvilke digitale værktøjer, der fungerer godt i hvilke kontekster og for hvilke målgrupper.

Trods udfordringerne er vi kommet meget videre end traditionel tavleundervisning, og digitale kompetencer indgår mange steder naturligt i uddannelserne. I for mange tilfælde er det dog drevet af digitale ildsjæle, som går foran, og det er ikke tilstrækkeligt til at skabe en bred digital forankring. Men det illustrerer meget godt, at integrationen af digitale perspektiver fungerer bedst, og motivationen blandt underviserne er stærkest, når arbejdet med digitale teknologier og kompetencer tager udgangspunkt i den enkelte undervisers egen faglige kontekst og undervisningssituation.

Der er derfor behov for at sætte ind for at løfte den brede undervisergruppes digitale kompetencer og styrke deres forudsætninger for at udvikle deres undervisning i takt med den digitale udvikling. Vi vil både have fokus på at udbrede og skalere indsatser, hvor institutionerne og underviserne allerede har gode erfaringer og på forløb rettet mod fagområder, hvor fokus på digitale kompetencer ikke er udbredt, men hvor der er potentiale for udvikling og afprøvning af nye metoder og tilgange til kompetenceudvikling.

Det er desuden relevant at tænke digitale kompetencer ind i forløb, hvor underviserne i forvejen arbejder med deres undervisning og didaktik som for eksempel adjunktforløb for undervisere de videregående uddannelser.

Derfor:

- Afsættes 45 mio. kr. i 2019 til flerårige forløb, som skal styrke den digitale kompetenceudvikling af underviserne på de videregående uddannelser og skabe viden om, hvordan uddannelsesinstitutionerne bedst kan støtte deres undervisere i at tænke og undervise mere digitalt.
 - Går Uddannelses- og Forskningsministeriet i dialog med uddannelsesinstitutionerne om at gøre digitale kompetencer til en fast del af adjunktforløb.
-

45 mio. kr. i 2019 til at løfte undervisernes digitale kompetencer

Midlerne vil blive afsat til at løfte og udvikle digitale kompetencer blandt underviserne på de videregående uddannelser. Det skal styrke undervisningen, og det er fundamentet for at give de studerende digitale kompetencer.

Midlerne skal finansiere op til 10 forløb, der udvikler undervisernes digitale kompetencer på de pågældende områder. Der kan både være tale om eksisterende forløb og indsatser, som institutionerne ønsker at skalere og videreudvikle og forløb og projekter, som skal afprøve nye metoder og tilgange til kompetenceudvikling.

Institutionerne definerer de enkelte forløb på baggrund af følgende krav fra Uddannelses- og Forskningsministeriet:

- Hvert forløb skal involvere efteruddannelse for en så bred gruppe af undervisere som muligt på det pågældende område og danne grundlag for, at kompetenceudviklingen kan bredes yderligere ud på baggrund af forløbet.
- Alle forløb skal involvere flere uddannelsesinstitutioner og gerne på tværs af institutionstyper. Der kan for eksempel tages udgangspunkt i brede fagområder, som sundhedsuddannelserne, de finansielle uddannelser eller de byggefaglige uddannelser. Det vil understøtte en stærk forankring af digitale kompetencer på flere institutioner samt fremtidigt tværgående samarbejde.
- Der skal være en klar kobling til undervisernes praksis, så hvert forløb tager udgangspunkt i konkrete og fagspecifikke udfordringer i relation til den digitale udvikling. Det skal understøtte, at de deltagende undervisere oplever forløbet som relevant og meningsfuldt for deres arbejde og dermed øge deres motivation til at arbejde med digitale kompetencer på deres fagområde.
- Alle forløb skal indebære vidensopbygning og vidensspredning gennem følgeforskningsaktiviteter, effektmålinger eller lignende for at understøtte potentialet for at skalere og udbrede forløbene efterfølgende.

Uddannelses- og Forskningsministeriet vil desuden lægge vægt på, at projekterne samlet set involverer fagområder, som både dækker uddannelser rettet mod det offentlige og det private arbejdsmarked.

2. Erfaringer og viden om, hvad der virker, skal bredes ud

De videregående uddannelser er opmærksomme på, at digitale kompetencer og digital forståelse i en faglig relevant kontekst ikke er til at komme udenom. Men det er et emne, der er svært for de enkelte uddannelser og uddannelsesinstitutioner selv at tage hul på og for alvor finde de gode løsninger på. Derfor udtrykker mange institutioner, at de mangler gode eksempler, erfaringer og viden om, hvad der virker, som kan inspirere og motivere på tværs.

Samarbejde, fælles fokus på den digitale dagsorden og gensidig læring kan være berigende for udvikling af den enkeltes eget fagfelt. Det gælder både i forhold til digitale kompetencer og brug af digitale læringsteknologier, og uddannelsesinstitutionerne vil gerne styrkede samarbejder. Men uanset om der er tale om samarbejder og videndelingsfora internt på de enkelte institutioner, på tværs af institutioner og institutionstyper eller med inddragelse af for eksempel repræsentanter fra arbejdsmarkedet og virksomheder, kræver det tid og prioriterede ressourcer at intensivere eksisterende samarbejder eller udvikle nye.

Institutionerne, underviserne og andre relevante aktører som for eksempel edtech-virksomheder og teknologivirksomheder i bredere forstand ligger inde med viden på området, som skal deles og spredes, og virksomhederne råder desuden over teknologi, som kan inddrages i uddannelserne på forskellig vis.

På samme tid er der behov for, at der genereres og indsamles mere viden på området. Det gælder internationale erfaringer og viden, som Innovationscentrene for eksempel kan hjælpe med, men det gælder særligt i forhold til, hvad der virker og har effekt i en dansk uddannelseskontekst. Forskning, effektmålinger m.v. i forhold til brug af digitale læringsteknologier og arbejdet med digitale kompetencer i en faglig kontekst skal fremmes og understøttes yderligere.

Ny viden kan for eksempel skabes og deles gennem uformelle strukturer som faglige og pædagogiske netværk. Mange uddannelsesinstitutioner efterspørger også et egentligt nationalt videnscenter på det digitale område, som kan samle relevante personer fra

uddannelses- og forskningsmiljøer med interesse for og viden om digitale kompetencer og digitale læringsteknologier.

Derfor:

- Afsættes 31 mio. kr. i 2019-2022 til et etablering og drift af et nationalt videns- og ressourcecenter med fokus på digitale kompetencer og digital læring.
 - Afsættes 5 mio. kr. i 2019 til aktiviteter, der skal understøtte samarbejde og videndeling på tværs af uddannelsesinstitutioner, forskere og praktikere, for eksempel workshops, konferencer, afprøvning af nye videndelingsformater som podcastserier mv.
 - Etableres og understøttes netværk inden for digitale læringsteknologier og digitale kompetencer, hvor uddannelsesinstitutioner og andre aktører, f.eks. teknologivirksomheder, kan mødes og udvikle samarbejder, udveksle erfaringer mv.
-

31 mio. kr. til et nationalt center for digitale kompetencer og digital læring

Midlerne skal bruges til etablering og drift af et videns- og ressourcecenter, der:

- Understøtter og danner rammen for samarbejde på tværs af hele den videregående uddannelsessektor.
- Koordinerer indsatser med aktiviteter på grundskole- og ungdomsuddannelsesområdet.
- Har overblik over digitale indsatser, forsøg og resultater på uddannelsesinstitutionerne.
- Samler og formidler forskning og viden om digital pædagogik, didaktik og konkrete læringsteknologier, blandt andet via løbende dialog med virksomheder, der udvikler disse teknologier.
- Samler og formidler forskning og viden om, hvordan den teknologiske udvikling påvirker de videregående uddannelser, blandt andet i forhold til arbejdsmarkedet.
- Rådgiver undervisere og uddannelsesmiljøer om udvikling af undervisning og digitale kompetencer.

Centret etableres i samarbejde med de videregående uddannelsesinstitutioner. Den nærmere udformning af centret, blandt andet organisering og konkrete opgaver, skal over de kommende måneder afklares nærmere i dialog med uddannelsesinstitutioner og andre relevante aktører. Centret skal blandt andet kunne tiltrække og samarbejde med de bedste praktikere, forskere og forskningsmiljøer på området.

3. Barrierer og regler, der ikke er tilpasset en digital virkelighed, skal fjernes

De videregående uddannelser er reguleret af en række regler og rammebetingelser, som blandt andet skal understøtte, at uddannelserne er på et højt niveau, og at der er retssikkerhed for de studerende. Disse regler må ikke være en hindring for læring og for løbende af tilpasse uddannelserne til en digital virkelighed.

Mange af de nuværende regler er fra en tid, hvor undervisning og eksamener gennemførtes analogt. I takt med at flere institutioner anvender digitale teknologier og tilbyder undervisning via digitale kanaler, er der behov for at tilpasse regler og rammer. Uddannelsesinstitutionerne opfordres derfor til at udnytte og udforske den fleksibilitet, der ligger i de digitale teknologier og gøre opmærksom på, hvor man støder på udfordringer, så Uddannelses- og Forskningsministeriet løbende kan forsøge at fjerne disse barrierer.

Ofte når vi taler om undervisning, tænker vi på det fysiske møde mellem underviser og den studerende. Men de digitale muligheder gør, at læring kan ske på nye måder, og at det fysiske møde mellem underviser og studerende kan suppleres med andre undervisningsformer. Derfor oplever flere institutioner, at der er behov for at nytænke måden at tænke og tælle undervisningstimer på.

Det samme gør sig gældende for eksamenssituationer, hvor uddannelsesinstitutionerne oplever det som svært at gennemføre online eksamener uden en tilsynsførende. Det betyder, at uddannelsessystemet bliver mindre fleksibelt, og at vi begrænser prøveformerne til de allerede kendte formater.

Derfor:

- Justeres vejledningen for timetalsopgørelsen løbende, så den ikke udelukker nye former for digitalt baseret undervisning og vejledning.
 - Revideres eksamensbekendtgørelsen, så muligheden for digitale eksamener indtænkes.
 - Gennemføres en undersøgelse af hvilke regler og rammebetingelser der i øvrigt står i vejen for at afprøve og udnytte de nye digitale muligheder, herunder for eksempel ophavsrettigheder til digitalt undervisningsmateriale.
-